

Ratna sjećanja (War Memories)

Brankica Miškić

Opća bolnica Dubrovnik

U Hrvatskoj rat.... Svaku večer slušamo vijesti o Slavoniji, Baranji, o hrabrom Vukovaru.. Čini nam se tako daleko...tako nestvarno.... Ljudi se s nevjericom pitaju, je li moguće da će napasti Dubrovnik – pa Dubrovnik je pod UNESCO-ovom zaštitom, Dubrovnik je svjetski grad....

A onda 1. listopada u 6:20 budi me prasak prvih granata na Mokošicu, dubrovačko naselje u kome živi oko 9000 ljudi. Jutros ne radim, imam slobodan dan. Sirena svira, kao u ružnom snu, silazimo u podrum sa djecom.... Rat u Dubrovniku.. Počinje ono u što nitko nije vjerovao. Toga dana, nas 78 stanara zbijeni u 104 m2 podruma, tješimo jedni druge, uvjereni da ovo ne može dugo trajati.

2. listopada 1991. ujutro odlazim u sklonište, gdje je i krizni stožer i pitam mogu li me oni prebaciti u Grad jer jutros radim. Gospodin mi se samo nasmije i tvrdi da to nije moguće, osim za hitne slučajeve. Shvativši da se iz Mokošice ne može doći do Grada, struje nema, telefoni ne rade, priključujem se radu u ambulanti Mokošica. Dosta medicinskih sestara živi u Mokošici, te se rad može organizirati. Dr. Čale, viši fizioterapeut Mirsad Džanović i ja počinjemo organizirati rad u ambulanti sa po tri sestre u smjeni od 24 sata, jer se Mokošica granatira te je vrlo teško obaviti i tu jutarnju smjenu. Ranjenike nam dovoze predvečer i uvečer, jer se zbog granata i pucanja nije moguće probiti danju. Prvih 18 dana od liječnika same su tu dr. Gučić voditelj ambulante u Mokošici i dr. Čale, one gotovo da ne odlaze svojim kućama. Kasnije nam iz Dubrovnika šalju po jednog liječnika svako jutro gliserom ili oklopnim vozilom tzv „Majson-om“.

U trenutku napada u Mokošici je ostalo nekoliko stotina djece, a među njima dojenčadi i male djece, također i velik broj trudnica, teških kroničnih bolesnika za koje je trebalo osigurati lijekove, trebalo je brinuti o sanitarnim uvjetima i spriječiti nastanak zaraze. Ja preuzimam rad sa bebama koje su po skloništima, podrumima i kućama u Mokošici, te stalnu pripremu za trudnice, kojih u prvim danima rata ovdje ima mnogo. Tom radu priključuje se i kolegica, koja je inače zaposlena u Domu umirovljenika. Prokuhavamo vodu i dijelimo Humanu I i II majkama, od skloništa do skloništa, od podruma do podruma. Dan za danom odlaze sestre iz ambulante u Dubrovnik, te je sve teže organizirati službu. Čak tražimo da nam iz bolnice dostave set za porod i infuzijske sisteme za male bebe, ali ih ne dobijemo. Srećom za nekoliko trudnica i jedno dojenče u sepsi uspjevamo na vrijeme organizirati prijevoz do bolnice.

Noću 26./27. listopada 1991. moja obitelj se odlučuje za prelazak u Dubrovnik, jer policija tu noć napušta Mokošicu i povlači se u Grad. Vozi se noću bez svjetala, jer se na svaki auto u Komolcu puca. Na sreću i tu prolazimo i stižemo po policijskom satu u „mrtav“ Grad u 4. sata ujutro. Te noći je iz Mokošice izišlo i do 100 automobila.

28. listopada 1991. javljam se u moju radnu jedinicu u bolnici. Pošto sam za tih 28 dana izgubila 18 kg na težini moje kolegice su iznenađene mojim izgledom. Objašnjenje je lako, terenski rad dovede čovjeka vrlo brzo u dobru kondiciju, a o hrani se dok tako radiš i ne misli. Rad u bolnici nastavljam u bolničkom skloništu.

Brodovi koji isplovljavaju iz Dubrovnika, uz dozvolu agresorske vojske, skoro svaki dan odvoze majke sa djecom, teške bolesnike, trudnice i starije osobe. Obujam posla na našem odjelu se svakim danom smanjuje. Tako od mene 12. studenog 1991. traže da započnem sa korištenjem godišnjeg odmora. Pristajem na to i već 14. studenog 1991. ukrcavam se sa malodobnom djecom na brod „Slavija“ koji iz Dubrovnika odlazi na put neizvjesnosti. Poznajem jednog od članova posade na brodu, te mi je već lakše zbog neopisive gužve, ali i teže, jer imam informacije o događajima oko broda, pa mi sve to teško pada.

Iz Dubrovnika isplovljavamo iza 12 h u Zeleniku na obveznu kontrolu. U garaži na madracima leže ranjenici, koji su dobili dozvolu od agresorske vojske za izlazak iz Grada, mnogo žena, djece i starih. Brod kapaciteta za oko 700 ljudi nosi u svojoj utrobi, po nekim procjenama preko 3500 ljudi i nalik je konzervi sardina. Teškom mukom se krećem po brodu, ali moram ići po hranu djeci. Na recepciji srećem dr. Čale koja je u pratnji na brodu. Grlimo se i pričamo o tome tko gdje sada radi.

Plovimo po vrlo jakom nevremenu, ljudi i djeca sjede i leže na podu, mnogima je mučnina i povraćaju, zrak je ustajao, vlažan i smrdi. Djeca plaču... Jedna starica se onesvijesti ali srećom brzo dolazi k svijesti...Izlazim s djecom na palubu. Tu ima zraka i unatoč kiši koja pljušti oni traže da ostanu. Do Zelenike imamo još puna tri sata puta, a trudnice imaju osjećaj trudova, mučnina im je.

Brod se teško valja na valovima, na trenutke imam osjećaj da će olujno more prevrnuti brod i povući nas u svoje dubine zajedno s njime.

Službeni liječnik broda "Slavija" i voditelj medicinske ekipe, dr. Rapaić saznaje od dr. Čale da sam na brodu, te me poziva da se javim na recepciju. Od toga momenta počinje moj rad na brodu. dr. Rapaić me moli da obiđem trudnice kojih ima posvuda, po hodnicima, stepenicama, kabinama. One se sve žale na isto, ali ih razgovorom i savjetima uspijevam smiriti, objasniti im da one nemaju trudove, već im škodi more. Oko 17 h po pljuskuplovljavamo u Zeleniku, i tada se svi smirujemo. Kontrola broda je obavljena, ali zbog velikog nevremena isplovljavamo tek oko 4 h ujutro. Oko 6 h pozivaju me razglasom i ja se javljam na recepciju. Na zamolbu dr. Rapaića odlazim u kabinu 201 gdje gđa Nina Konsuo ima jake trudove. Kako na brodu nema niti instrumenata, niti materijala za obavljanje poroda, predlažem da se gđa Konsuo iskrca ispred Dubrovnika, pored kojega ponovo plovimo vraćajući se iz Zelenike. Europski pregovarači koji su također napuštali Dubrovnik su se tada ukrcavali na brod. Molili smo da tim gliserom vrata Ninu u Dubrovnik u rodilište, ali smo odbijeni. Gliser je doveo promatrače na brod ali se vratio natrag bez trudnice. Zapovjedniku su zaprijetili napadom na brod...

Udaljavamo se od Dubrovnika, sada je već izvjesno da ćemo porod morati obaviti na brodu. Jedan od časnika broda me vodi do ormara u kome drže nešto medicinskog materijala. Tu nalazim sterilne komprese (male) i sterilnu gazu (veliku), rukavice (nesterilne), male škare i pean, te šaljem u kuhinju na sterilizaciju (kuhanje). Molim osoblje za što više plahti, ručnika i dvije deke, a tada su trudovi već tako česti da se pripremamo za porod. U kabini je i dr. Čale koja mi pomaže.

15. studenog 1991. u 8:55 službeno stižemo do ponte od Pelješca, rađa se muško čedo koje odmah krepko zaplače. Kupam ga i umotavam u plahte jer pelena nema. Porod se dovršava u potpunom redu, a beba odmah dobija i ime. Rodio se mali Hrvoje. Dok objavljujemo vijest preko razglasa, brodom se prolama pljesak. Na umornim zabrinutim licima raširio se osmijeh.

Imamo zdravu bebui rodilju na brodu. Slijedeća dva sata obilazimo rodilju koja se dobro osjeća. Oko 12 h odlazim obići svoju djecu i donijeti im objed, ali me brzo iza toga pozivaju da se javim u drugu kabinu. Još jedna beba ne može čekati da stignemo na sigurno tlo. Kabina je skućena pa gospođu Ninu prebacujemo u ovu kabinu, a trudnicu s trudovima u kabinu 201. Gospođa Ljiljana Radić ima slabe trudove. Od jučer ne uzima Pre-par tablete jer joj stvaraju mučninu, ali u dogovoru sa dr. Čale još ih nastavljamo davati. Ljiljani je 29 godina, rađa I. Put, a trudnoća je 36. tjedana. Pogledavamo se bez riječi.

Trudovi nisu oslabili i predvečer se već spremamo za drugi porod jer nam agresorska vojska ne dozvoljava uplovljavanje niti u jednu luku, pa ne znamo kamo ni koliko ćemo još ploviti. Oko 23 h doznajemo da će brod uploviti u Pulu. Hrabrim Ljiljanu, a i sebe da ćemo izdržati do Pule, te molim zapovjednika broda da javi u Pulu i zamoli kola hitne pomoći da nas čekaju u luci. Iz Pule nam javljaju da će hitna pomoć biti u luci. U kabini nas ima već više nego na prvom porodu. Tu su još i dr. Radonjić-pedijatar, sestra Marija Jasprica, koja radi na dječjem odjelu - odsjek neonatologije, dr. Vilović koja je bila u pratnji ranjenika.

16. studenog 1991. nešto iza ponoći Ljiljanu pritiska glavica, ne možemo dalje te se u 00:35 rađa muško čedo s otmotanom pupkovinom oko vrata. Srećom odmah krepko zaplače i bez aspiracije. Tog momenta osjećamo veliko olakšanje. Rodio se mali Marino Radić. Brod se vezuje. Dok kupam Marina, u kabinu već ulaze novinari i kamermani. Porod nije dovršen i molim ih da napuste kabinu. Malog Marina oblačim u pelene, koje je Ljiljana ponijela sa sobom i u to dolaze ginekolog i primalja iz pulskog rodilišta. Moj posao je dovršen.

Izlazim iz kabine gdje me dočekuju novinari, fotografi i kamermani. Preumorna sam za bilo kakve razgovore i izjave. Novinari pitaju, fotografi rade svoj dio posla, kamere zuje i naravno objavljuju izjave koje ja nisam dala. I naše i inozemne novine su objavile svoje vijesti.

Na hodniku stoji barmen kojeg sam već upoznala i poziva mene i moju jetrvu na piće. Pristajem i odlazimo u bar gdje nazdravljamo Hrvoju i Marinu.

Gospođa Konsuo izlazi sa broda dotjerana, pješice i srdačno se pozdravljamo. Gospođa Radić također mora pješice jer se kroz hodnike prepune ljudi ne mogu unijeti nosila. Silazi niz brodske stepenice gdje je čekaju mokra nosila jer kiša i dalje pljušti.

Sa palube zadovoljno promatram dvije rodilje i dvije bebe kako odlaze u pulsko rodilište.

Sada je vrijeme da se i mi iskrčamo. Obitelj Miškić broji deset članova i kroz onu gužvu moramo izaći s broda svi skupa da se ne pogubimo. Nosimo djecu, torbe i stalno jedni druge napominjemo gdje smo. Uspijevamo svi ući u isti autobus. Voze nas cijelu noć i ujutro oko 8 h stižemo u Selce gdje smo i smješteni.

Sutradan zove pulsko rodilište i pitam za bebe i rodilje. Saznajem da je Marino težak 2680. g. i dug 48. cm.

Nakon dva dana odmora šetajući dolazim u Crikvenicu, u Dom zdravlja i upoznajem njihovu glavnu sestru, sestru Marinu. U razgovoru mi nudi rad s izbjeglicama u hotelu „Varaždin“ i tako sutradan počinjem raditi u hotelskoj ambulanti. Radi se od 7 h do 10 h u ambulanti a od 10:30 do 14 h u dječjem osječkom odmaralištu gdje dolaze i izbjeglice iz drugih odmarališta.

Radim s dr. Gordanom Nikles, koja je izbjeglica iz Pakraca i ima dva mala sina koji idu s nama jer ih nemamo kome ostaviti. Izvršno se uklapam u taj rad, tako da s Gordanom i danas

kontaktiram. Tako sam radila tih mjesec dana, da bi se 16. prosinca 1991. ukrcala na brod „Slavija“ i krenula bez djece natrag u Dubrovnik.

Dubrovnik je još bez struje i vode. Uplovljavamo 17. prosinca 1991. oko 17:30. Stojim na palubi s poznanicom Zoricom i promatram mračni Dubrovnik, kojega sam i takvog željna. Malo je ljudi na obali jer nas stiže samo desetak u Grad. Dočekuje me suprug. 18. prosinca javljam se u bolnicu i 20. prosinca 1991. počinjem raditi.

U drugoj polovici svibnja 1992. opet počinju napadi na Dubrovnik, opet radimo u skloništu, ali tada srećem mnogo mladih žena koje usprkos teškoj situaciji ostaju u Gradu i rađaju.

U siječnju 1993. g. po drugi put rađa sina gospođa Ljiljana Radić, sada već moja dobra prijateljica. Marino dobija brata Ivana. Život teče dalje, napadi na Dubrovnik su sve rjeđi....

Prošlo je već 15 godina, Ljiljana je rodila još 2 sina i svake se godine na Marinov rođendan sastajemo.

Kontakt:

Brankica Miškić, primalja

Opća bolnica Dubrovnik

Bartola Kašića 18

20236 Mokošica

+385 20 452 054

b_miskic2@yahoo.com